

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Ткачової Наталії Олександрівни про дисертацію

Качайла Костянтина Володимировича «Формування культури ділового спілкування у майбутніх лікарів у закладах вищої освіти», подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальність теми дослідження

У сучасних умовах розвитку системи охорони здоров'я та вищої освіти в Україні важливим є підвищення рівня професійної підготовки майбутніх медичних працівників. Одним із ключових аспектів професіоналізму лікаря є здатність до ефективного ділового спілкування. Культура ділового спілкування включає в себе не лише навички взаємодії з пацієнтами, колегами та іншими учасниками медичного процесу, але й уміння передавати та отримувати інформацію в рамках медичної практики, підтримувати високий рівень етики та професіоналізму. Сучасні реалії вимагають від лікаря не лише глибоких знань у галузі медицини, але й розвитку комунікативних навичок. Це особливо важливо для лікарів, які часто працюють у команді, взаємодіють з пацієнтами, рідними пацієнтів, а також з різними службами у межах медичних установ. Від ефективного ділового спілкування залежить не лише якість медичного обслуговування, але й загальна організація та атмосфера в колективі, що безпосередньо впливає на рівень задоволеності пацієнтів і результативність лікування. В умовах змін у медичній освіті, глобалізації та інтеграції України в міжнародне співтовариство необхідно приділяти більше уваги формуванню відповідних компетентностей у майбутніх лікарів. Це обумовлює актуальність дослідження проблеми формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів в умовах закладів вищої освіти.

Наукова новизна одержаних результатів

зумовлена тим, що дисертантом науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти, уточнено ключові поняття дослідження, розкрито зміст структурних компонентів культури ділового спілкування майбутнього лікаря (когнітивного, ціннісно-мотиваційного, мовленнєво-комунікативного, етико-деонтологічного); визначено критерії рівнів культури ділового спілкування майбутнього лікаря та їх показники; розроблено педагогічну модель формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти, що передбачає інтеграцію теоретичної, практичної та рефлексивної підготовки студентів.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, отриманих результатів і положень дисертації

Наукові положення і висновки, сформульовані в дисертації, базуються на уточненні змісту структурних компонентів культури ділового спілкування майбутнього лікаря (когнітивного, ціннісно-мотиваційного, мовленнєво-комунікативного, етико-деонтологічного); визначених критеріях сформованості культури ділового спілкування майбутніх лікарів (когнітивно-мовленнєвий, мотиваційно-етичний, комунікативно-поведінковий, рефлексивно-корекційний) та їх показниках. На підставі структурних компонентів, критеріїв та показників визначено та обґрунтовано три рівні сформованості культури ділового спілкування майбутніх лікарів: низький, середній та високий. Виявлено, теоретично обґрунтовано педагогічні умови (створення професійно зорієнтованого освітнього середовища, максимально наближеного до реалій майбутньої професійної діяльності лікаря; мотиваційно-ціннісного ставлення до пацієнта та морально відповідального спілкування як основи довіри в медичній взаємодії; створення комунікативно насиченого освітнього простору та усвідомлення власної комунікативної поведінки майбутнього лікаря) та експериментально перевірено їх вплив на рівень сформованості культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти. Доведено, що формування культури ділового спілкування потребує використання комплексу методів, що поєднують теорію та практику. Серед найефективніших – рольові ігри, кейс-метод, тренінги, симуляційні технології. Розроблено педагогічну модель формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів, її очікуваними результатами виступають: готовність до ділового спілкування в межах стандартів та етикету, успішна комунікація в складних соціально-психологічних ситуаціях; здатність програмувати атмосферу довіри й відкритості у лікувальному процесі. Теоретичні положення сформульовані на основі опрацювання широкого кола наукових джерел (457 найменувань).

Значення одержаних результатів для науки і практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Значення одержаних результатів для науки і практики полягає в тому, що дослідником науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти; дано авторське визначення ключового поняття дослідження – культури ділового спілкування майбутніх лікарів як інтегрального особистісно-професійного утворення, що формується в процесі професійної підготовки у закладі вищої освіти, поєднуючи систему знань, цінностей, установок, норм і практичних навичок, які забезпечують ефективну, етично вмотивовану, соціально відповідальну, ефективну та нормативно регламентовану взаємодію лікаря в професійному середовищі, базуючись на принципах гуманізму, толерантності, поваги до гідності особистості, з урахуванням контексту медичної діяльності; розкрито зміст структурних компонентів культури ділового спілкування майбутнього лікаря

(когнітивного, ціннісно-мотиваційного, мовленнєво-комунікативного, етико-деонтологічного); визначено критерії рівнів культури ділового спілкування майбутнього лікаря (когнітивно-мовленнєвий, мотиваційно-етичний, комунікативно-поведінковий, рефлексивно-корекційний) та їх показники; розроблено педагогічну модель формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Харківського інституту біомедицини та біомедичних наук, Полтавського державного медичного університету.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Мета дослідження, його об'єкт та предмет відповідають обраній темі дисертаційного дослідження. Зміст і характер сформульованих завдань є повним і логічно узгодженим. У дисертаційній роботі є дві анотації (українською та англійською мовами), вступ, три розділи (перший і другий розділи присвячені теоретичним питанням формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти, третій розділ – експериментальній перевірці ефективності визначених педагогічних умов); висновки до розділів, загальні висновки, список використаних джерел і додатки, що відповідає вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. Робота оформлена відповідно до встановлених вимог, що дає можливість чітко фіксувати новизну підходу здобувача до вирішення завдань дослідження.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях

Проаналізований нами зміст дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць дисертанта Качайла Костянтина Володимировича дозволяє зробити такий висновок: наукові публікації автора (15 публікацій, із них 6 – статті у провідних наукових фахових виданнях) достатньо повно відображають зміст і наукові положення дисертації, наукову новизну одержаних результатів й практичне значення. Апробація результатів дослідження Качайла Костянтина Володимировича здійснювалась шляхом публікацій матеріалів дисертації, а також у виступах на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях у Харкові (2023, 2024, 2025), Вені (2024), Гельсінки (2024), Молдові (2024), Кременчуці (2025).

Основні результати й висновки виконаної роботи обговорювались і були позитивно оцінені на засіданнях кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами імені академіка І. А. Зязюна та кафедри «Організація та управління охороною здоров'я і соціальної медицини», на звітних міжнародних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (2023-2025 рр.), що дає підстави стверджувати про пройдену належну апробацію дисертації, про те, що вона є самостійною науковою працею, котра має завершений характер.

Дискусійні положення та зауваження

1. У дисертації слід було пояснити, чому окремий підрозділ присвячено обґрунтуванню доцільності застосування особистісно-орієнтованого підходу у формуванні культури ділового спілкування майбутніх лікарів. Адже в представленій на с. 161 педагогічній моделі формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів визначено, що теоретико-методологічну базу дослідження складають сукупність таких підходів: особистісно-орієнтованого, комунікативно-діяльнісного, компетентнісного, культурологічного й інтегрованого.

2. У підрозділі 1.2 представлено результати опрацювання значної кількості різних наукових джерел, але наведено занадто багато прямих цитат. Вважаю, що аналіз точок зору науковців щодо визначення ключових понять дослідження слід було подати в більш узагальненому й систематизованому вигляді.

3. Назва розділу 2 – «Стан розробки проблеми у педагогічній теорії та практиці» – передбачає представлення результатів дослідження щодо теоретичної та практичної розробленості порушеної проблеми. Однак підрозділ 2.3 – «Теоретичне обґрунтування педагогічних умов та розробка педагогічної моделі формування культури ділового спілкування» – не узгоджується з назвою зазначеного розділу.

4. Дисертаційну роботу значно б збагатило наведення в її додатках не тільки змісту кейсів для рольових ігор, але й приклади інших завдань із застосуванням сучасних освітніх технологій, зокрема віртуальних симуляцій, електронних журналів, відеозаписів консультацій, онлайн-платформ тощо.

5. Наприкінці висновків до кожного розділу треба було конкретизувати, в яких авторських публікаціях були викладені основні положення й висновки цього підрозділу.

Висловлені побажання та зауваження не мають принципового характеру і не применшують значущість виконаної наукової роботи.

Загальний висновок. На підставі вивчення дисертаційної роботи можна дійти висновку, що дисертація Качайла Костянтина Володимировича «Формування культури ділового спілкування майбутніх лікарів у закладах вищої освіти» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомим теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 р., № 507 від 3 травня 2024 р.), п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, її оформлення – вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі

змiнами, внесеними згiдно з наказом МОН України вiд 31 травня 2019 р. № 759), а її автор – Качайло Костянтин Володимирович – заслуговує присудження ступеня доктора фiлософiї за спецiальнiстю 011 Освiтнi, педагогiчнi науки галузi знань 01 Освiта/Педагогiка.

Офiцiйний опонент

доктор педагогiчних наук, професор,
професор кафедри iнновацiйної педагогiки,
освiтнiх трансформацiй i лiдерства
Навчально-наукового iнституту
«Академiя вчительства»
Харкiвського нацiонального унiверситету
iменi В. Н. Каразiна

Наталiя ТКАЧОВА

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №04/05/02-1277 від 09.04.2021;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ТКАЧОВА НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА 2221901200;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2221901200;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F0400000049E543019ADE0707;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 17:30 28.12.2025;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 17:30 28.12.2025;

4672780614386111

